

ВІДГУК
офіційного опонента доктора педагогічних наук,
професора кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти Закарпатського
угорського інституту імені Ференца Ракоці II Кучай Тетяни Петрівни
про дисертаційне дослідження Ходунової Вікторії Леонідівни на тему:
педагогічних працівників закладів дошкільної освіти», подане на
здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання

З метою здійснення експертизи дисертації Ходунової Вікторії Леонідівни нами було проаналізовано її зміст а також реферат й основні наукові праці дисертантки. Узагальнені результати викладено у наступних положеннях.

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

Сучасний розвиток суспільства в умовах глобальних геополітичних змін в соціокультурній сфері – трансформацій ментальності та мислення, деконструкції усталених цінностей і естетичних ідеалів вимагає футуристичного розуміння культури, яка вже оперує іншими категоріями щодо традиційного розуміння культурного й художньо-естетичного потенціалу. Культура постає запорукою сталого розвитку, пронизуючи всі аспекти життєдіяльності, від розуміння та творчого використання матеріальних і духовних надбань, освоєння навколишньої дійсності й мистецтва за законами краси, свободи творчості та форм соціокультурного самовираження. Особливої актуальності нині набуває потреба у фахівцях дошкільної галузі – первинної ланки освітньо-наукової системи України.

Формування художньо-естетичної культури - це складний процес, що передбачає послідовну зміну явищ, і станів у розвитку особистісної якості, і навіть що включає сукупність послідовних педагогічних процесів, вкладених у досягнення практичного результату. Естетична культура людини є складовою його загальної культури, як сукупність естетичних цінностей, способів їх створення та споживання. Це культура чуттєвого освоєння світу відповідно до соціально прекрасних цілей. Чуттєвий світ є основою естетичної культури особистості.

Проблеми художньо-естетичного розвитку на етапі визначаються умовами, що характеризують життя сучасного суспільства: зростаюча інтелектуалізація людини, зміна ставлення до духовно-естетичних цінностей, поширення псевдокультури, втрата духовно-морального потенціалу. Саме тому на перший план висувається завдання пріоритетного розвитку загальнокультурних компонентів у змісті освіти з метою формування світогляду особистості та розвитку потенційних можливостей та здібностей.

У цьому контексті дослідження Ходунової Вікторії Леонідівни є актуальним, а його результати прогностичними.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (2018–2024 рр.) та відображено наукові дослідження у межах зведеного плану науково-дослідних робіт сфери освіти, науки та інноватики «Теоретичні та методичні основи формування системи післядипломної освіти на засадах сталого розвитку» (ДР 0117U004914, 2016–2019 рр.) та «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку» (ДР 0122U000046 2022–2024 рр.).

Тему дисертаційної роботи «Теорія і методика виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» затверджено Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 3 від 29 вересня 2022 р.).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації. Дисертанткою здійснено структурно-логічний та дефінітивний аналіз тезаурусу та понятійно-категоріального апарату виховання художньо-естетичної культури у педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; обґрунтовано семантику та розроблено зміст, структуру і методику організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти на основі компаративного аналізу експериментальної площадки дослідження у закладах вищої освіти; розроблено та обґрунтовано концепцію, семантичну систему та однойменну модель організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; сформульовано критеріальний апарат диференційованої діагностики праксеологічної перевірки організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО у визначених організаційно-педагогічних умовах; розроблено методологічний зміст, структуру та методичне забезпечення мультимодусу «Організація процесу виховання художньо-

естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»; здійснено праксеологічний аналіз моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; здійснено експертне оцінювання ефективності моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Нові факти, одержані здобувачкою. Вважаємо, що дисертаційне дослідження Ходунової Вікторії Леонідівни є комплексним, у якому: *вперше*:

- *сформульовано й науково обґрунтовано* засади теорії і методики організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО;

- *розроблено й обґрунтовано* концепцію і семантичну систему організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО; матрицю класифікаційних ознак рівнів оцінювання складових категорій виховання;

- *розроблено, обґрунтовано й верифіковано* модель семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО; методики – організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО та її диференційованої діагностики праксеологічної перевірки;

- *розроблено, обґрунтовано й апробовано* мультимодус «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»;

- *сформульовано* у авторському трактуванні дефініції «виховання», «художньо-естетична культура педагогічних працівників ЗДО», «процес виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО», «організація виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО»;

- *обґрунтовано, розроблено та запропоновано* матрицю класифікаційних ознак рівнів оцінювання складових категорій процесу виховання художньо-естетичної культури майбутніх педагогічних працівників (за напрямками – особисті прагнення активізації досягнення суб'єктивного благополуччя; освіченість, досвід та розвиток компетенцій особистості; соціалізація, мобільність і спроможність пролонгованої зайнятості особистості; духовність, зрілість, естетичний розвиток для якісних перетворень життя особистості; природа, аксіологія, семантика культури у соціокультурній діяльності та/або житті особистості), критеріальний апарат диференційованої

діагностики виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО (за критеріями – мотиваційний, когнітивний, суспільний, художньо-естетичний (модерний, культурформувальний) та естетично-просторовий (аксіологічно моделюючий – футуристичний), рівнями – прекаріативний, несформований, достатній середній, потенційний модерний та естетично-ефективний), організаційно-педагогічні умови семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО (демократична культура глобальної освіти; екологічна культура і менеджмент та безбар'єрність виховання художньо-естетичного культури педагогічних працівників ЗДО);

- *розкрито* хронологічні аспекти правового регулювання процесу виховання у системі неперервної освіти педагогічних працівників закладів дошкільної освіти;

- *обґрунтовано та удосконалено* зміст і структуру процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО; розкрито сучасне бачення превалюючих моделей систем виховання для забезпечення формування художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО;

- *уточнено* у ході дефінітивного аналізу діагностики моделей полімовне тлумачення поняття «виховання» за основними категоріями його трактування;

- *удосконалено* структуру та семантичний зміст спецкурсів та факультативів «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури у педагогічних працівників закладів дошкільної освіти», «Художньо-естетична культура»;

- *розвитку набули* методологія системного управління в теоретичних і методичних аспектах організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО та методологія педагогічних досліджень теорії і методики виховання.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Проведений аналіз змісту дисертаційного дослідження, а також публікацій дисертантки виступає у якості підстави для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів.

Доцільно позитивно оцінити вміння дослідниці систематизувати й узагальнювати дослідницькі матеріали, що має певну специфіку в педагогічних наукових пошуках.

Методологічно обґрунтовано: визначення мети, основні завдання і методи

наукового пошуку. Завдання дослідження сформульовано методологічно грамотно. У вступі до дисертації досить чітко й науково коректно схарактеризовано особистий внесок дисертантки.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів і висновків зумовлена теоретико-методологічним підходом дослідниці і застосуванням комплексу взаємодоповнюючих методів наукового пошуку.

Ходунова Вікторія Леонідівна, на наш погляд, правильно визначила об'єкт, предмет та мету дослідження. Вражає ґрунтовність теоретичних положень та практичних напрацювань, викладених в дисертації. Усе це створило необхідні умови для оптимального вибору стратегії наукового пошуку та його ефективною реалізації.

Одержані дані та результати їх опрацювання вказують на ефективність обраної наукової траєкторії дослідження. Відзначимо, що новизна і вірогідність загальних висновків дисертаційного дослідження авторки забезпечені методологічною обґрунтованістю вихідних положень, використанням адекватних методів, аналізом значного обсягу науково-педагогічних джерел з метою формування художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів. Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що створено й упроваджено в ЗВО авторські: семантичну систему організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти; «Методику організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»; мультимодус «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» – забезпечення інтегрованого комплексу навчальних дисциплін галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» («Українська культура», «Етика та естетика», «БЖД», «Педагогічна творчість», «Вступ до спеціальності», «Основи наукових знань», «Методика ознайомлення дітей з мистецтвом», «Вікова фізіологія і валеологія», «Основи природознавства з методикою виховання до сталого розвитку», «Культура мовлення і виразне читання», «Педагогічна взаємодія закладу дошкільної освіти з родиною», «Методика і технології соціалізації дітей дошкільного віку», «Арт-терапія в роботі з дітьми», «Екологічна культура і менеджмент», «Універсальний дизайн в дошкільній освіті»), спецкурси та факультативи «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури у педагогічних працівників закладів

дошкільної освіти», «Художньо-естетична культура», практик (культурологічна, навчальна і виробнича); «Методику диференційованої діагностики праксеологічної перевірки організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти».

Практичне значення для науковців, педагогів, практиків мають методологічні напрацювання теоретичних і методичних аспектів виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників: неперервності професійного розвитку педагогічних кадрів на засадах освітнього менеджменту; програмного забезпечення формування соціокультурних універсалій у педагогічних працівників ЗДО; дефінітивного удосконалення методології культури; міжнародного та вітчизняного досвіду правового та технічного регулювання неперервної освіти, які розкрито в колективних монографіях «Мультимодусні засади післядипломної освіти для сталого розвитку», «Забезпечення природничо-гуманітарного циклу науково-методичної системи формування професійних компетентностей зі сталого розвитку у викладачів на засадах концепції неперервної освіти впродовж життя», «Методологія неперервної освіти та наукового дослідження», «Theoretical foundations of the functioning of Education. Ways to improve the effectiveness of educational activities: collective monograph», «Pedagogy and psychology of postmodernism: values, competence, digitalization», «Теоретичні і технологічні засади професійної підготовки здобувача вищої освіти до формування соціально успішної особистості у дитинстві». Практичний науково-методичний доробок орієнтовано на освітньо-практичний та освітньо-науковий рівні та ступені професійної підготовки бакалаврів, магістратів і PhD-здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 012 «Дошкільна освіта», галузі знань 02 Мистецтво і культура спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», а також для системи неперервної освіти і реалізації стратегій освіти – для сталого розвитку, впродовж життя; безбар'єрності, демократичної культури глобальної освіти майбутнього.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт впровадження № 251 від 25.04.2024 р.), Волинський національний університет імені Лесі Українки (довідка № 03-24/01/1124 від 11.04.2024 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, (довідка № 447/01 від 26.03.2024р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-23/87 від 09.04.2024 р.) та Бердянського державного педагогічного університету (довідка №51-08/229 від 08.04.2024 р.).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації. Теоретичні положення та практичні напрацювання, викладені в дисертації, можуть бути використані під час підготовки педагогічних працівників закладів дошкільної освіти, а також у системі післядипломної освіти.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура дисертації є методологічно обґрунтованою й логічною. Дисертація і реферат написанні й оформлені згідно з нормативними вимогами. Стил ь викладу й аналізу проміжних і кінцевих результатів дослідження, наукових положень і висновків є обґрунтованим на теоретичному і методологічному рівнях.

Дисертація складається з анотації українською й англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації відповідає вимогам, серед них відповідного тексту в осяжному об'ємі.

У *вступі* обґрунтовано актуальність і доцільність дисертаційної роботи, висвітлено його зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення роботи, визначено особистий внесок здобувача наукового ступеня в опублікованих у співавторстві працях, наведено відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, публікації, окреслено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Теоретичні засади виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти**» здійснено – структурно-логічний аналіз тезаурусу виховання художньої й естетичної культури та дефінітивний аналіз понятійно-категоріального апарату виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО; виокремлено та узагальнено правове та технічне регулювання процесу виховання у системі неперервної освіти педагогічних працівників ЗДО.

Здійснено оцінку поняття «виховання». Встановлено, що в сучасних дискурсах виділяють наступні аспекти культури – генетичний, аксіологічний, гуманістичний, нормативний та соціологічний. Розкрито бачення, що «культура» це неоднозначне, полісемантичне, багатозмістове поняття, яке характеризується як сукупність матеріальних і духовних надбань, що віддзеркалюють історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини та втілюються у результатах продуктивної діяльності; життя людей, яке виражається в поліманітності моделей поведінки та у засобах і продуктивності їхньої діяльності: в ідеях, взірцях, ідеалах, нормах, стандартах, цінностях і соціокультурних універсалиях.

Схарактеризовано унікальність впливу духовної культури на особистість, що виявляється в стимулюванні її самовизначення, саморозвитку, самовдосконалення, духовного зростання в забезпеченні соціокультурного розвитку. Вказано, що культура має визначальну роль у формуванні якості й безпеки життєдіяльності, добробуту та злагоди співіснування в контексті сталого розвитку.

На основі аналізу соціальних умов, ретроспективного розгляду історичних контекстів зумовленості цивілізаційного розвитку, розкрито зміст та особливості осмислення культури у ключових суспільно-історичних етапах

Встановлено, що у сучасному науковому обігу поняття «художня культура» використовується у близькому значенні до терміну «мистецтво» як однієї з форм суспільної свідомості, виду соціокультурної діяльності, яка відображає світосприйняття у конкретно-чуттєвих образах, відповідно до певних естетичних взірців. Охарактеризовано унікальність впливу мистецтва на духовний розвиток особистості, формування її внутрішнього світу, потреби особистості сприймати, відчувати, оцінювати та перетворювати Світ й власну індивідуальність «за законами краси».

З'ясовано сутність та зміст поняття «педагогічний працівник закладу дошкільної освіти», яким послуговуються фахівці у галузі дошкільної освіти в залежності від країни, типу послуг та функціональних обов'язків.

Досліджено феноменологію художньо-естетичної культури як науково-термінологічного виміру та професійно-педагогічної якості.

Актуалізовано стратегію активного сприяння громадянами щодо запобігання та уникнення погіршення екологічних та соціальних ситуацій і станів виникнення загроз для здоров'я.

У другому розділі **«Методичні засади організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»** розкрито семантику та компаративістику організації освітнього процесу професійної підготовки педагогічних працівників ЗДО в ЗВО, зміст і структуру процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО; розкрито методичку організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО.

Уточнено, що особливості художньо-естетичного виховання педагогічних працівників ЗДО розкриваються крізь призму удосконалення методології даного процесу.

Розкрито зміст і структуру процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО в семантичній проєкції – пізнавальної,

ціннісно-орієнтаційної, комунікаційної, художньо-творчої та варіювання складових видів виховання. Зазначено, що процес виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО розглядаємо як свідому позицію послідовного, логічного, академічного професійного розвитку та компетентнісного збагачення майбутніх фахівців, професійна діяльність яких спрямовується на становлення компетентностей дитини, її позитивне заохочення до духовно-морального та художньо-естетичного розвитку.

Сформульовано методику організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО у авторському баченні.

Здійснено компаративний аналіз загальної частини освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнях професійної педагогічної освіти в галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта закладів вищої освіти – Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

У третьому розділі **«Концепція та семантична система організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»** розкрито концептуально-стратегічне бачення обґрунтування процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО.

Схарактеризовано превалюючі моделі систем виховання для забезпечення формування художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО.

Визначено, обґрунтовано та запропоновано соціокультурні універсалії виховання (мистецькі, комунікаційні, академічні (освіти, науки й інноватики), квалітаційні (якості й безпеки життя), демократичні та футуристичні) та нові формації педагогів ЗДО (технолог виховних заходів, вихователь-методист, наставник соціпідтримки і заходів, вихователь культуролог новатор, вихователь-менеджер-організатор соціокультурного розвитку).

У четвертому розділі **«Змістовно-методологічне забезпечення мультимодусу «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»** розкрито архітектоніку виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО зі застосуванням методологічних підходів і принципів; аспекти їх соціалізації для забезпечення ефективного функціонування неперервної освіти

та їх професійного розвитку у ЗДО. Розроблено, обґрунтовано й впроваджено мультимодус «Організація процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти».

Складно-організовану системну ієрархію соціокультурної універсалізації вбачаємо у сформованості соціокультурних універсалій виховання художньо-естетичної культури у педагогічних працівників ЗДО, а саме: мистецьких, комунікаційних, життєдіяльності, демократичних, академічних, квалітологічних, футуристичних.

У п'ятому розділі **«Верифікація моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти»** здійснено планування та поетапну реалізацію педагогічного експерименту, який організовано за етапами дослідження: пропедевтичним – стратифікація груп соціальних категорій здобувачів освіти для визначення стратегій мотивації у вихованні культури; аксіологічним – цінності соціалізації для встановлення ціннісних орієнтацій соціалізації, соціологічних концептів, ціннісно-орієнтованих позицій у здобувачів освіти; констатувальним (моніторинговим) для застосування розробленого критеріального апарату диференційованої діагностики результатів навчання і виховання та ранжування контингенту експериментальної площадки на контрольні (далі – КГ) й експериментальні (далі – ЕГ) групи; формувально-художньо-естетичним зі впровадженням та апробацією моделі семантичної системи організації виховання та методики організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО та праксеологічним аналізом розробленої моделі з експертним оцінюванням.

Проектування та обґрунтування моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО здійснено відповідно соціального замовлення на підготовку та розвиток майбутніх фахівців та відповідність їх конкурентоспроможності кон'юнктури ринків праці відповідно професійних середовищ майбутньої та пролонгованої зайнятості за типами ЗДО (ясла, ясла-садок, дитячий садок, ясла-садок компенсуючого типу для дітей з особливими освітніми потребами, будинок-дитини – ЗДО системи охорони здоров'я, медико-соціального захисту дітей сиріт і позбавлених батьківського піклування, дитячий будинок інтернатного типу, ясла-садок сімейного типу, ясла-садок комбінованого типу, центр розвитку дитини), державної та недержавної форм власності.

Розроблено, обґрунтовано та структуровано завдяки теоретичним методам математики та емпіричного дослідження матрицю класифікаційних ознак рівнів

оцінювання складових категорій виховання художньо-естетичної культури майбутніх педагогічних працівників ЗДО зі врахуванням наукових надбань видатних національних і зарубіжних учених у контексті розроблення категоріального апарату дослідження за напрямками діагностики – рівнів зі групування врахуванням структурних категорій виховання.

Здійснено верифікацію ефективності моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО за розробленою методикою (та критеріальним апаратом) диференційної діагностики праксеологічної перевірки організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО (за критеріями – мотиваційний, когнітивний, суспільний, художньо-естетичний (модерний, культурформувальний) та естетично-просторовий (аксіологічно моделюючий – футуристичний) та рівнями – прекаріативний, несформований, достатній середній, потенційний модерний та естетично-ефективний)

У ході експертного оцінювання встановлено, що ефективність моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО, методики організації процесу виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО та її диференційованої діагностики праксеологічної перевірки за 100-бальною шкалою експертами оцінено в 87 балів.

Слід відзначити, що загальні висновки відповідають поставленим завданням, обґрунтованість і переконливість яких засвідчують самостійність і логічність суджень, достатню наукову підготовленість здобувачки. Позитивно розцінюємо представлену у додатках наукову інформацію, а таблиці та рисунки увиразнюють уявлення про цілісність дослідження, проведеного дисертанткою. Список використаних джерел зроблено з дотриманням встановлених вимог. Рівень узагальнення результатів педагогічного наукового пошуку свідчать про її зрілість як дослідника проблем педагогіки.

У змісті реферату відображено основні положення дисертації, їх викладено досить повно. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в рефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в рукописі дисертації. Поняттєво-термінологічний апарат визначено з урахуванням специфіки педагогічного дослідження.

Впровадження результатів дослідження, здійсненого дисертанткою, підтверджується довідками закладів освіти України.

Констатуємо і той факт, що загальний об'єм основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання наукових досліджень, які подаються на

здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Ходунової Вікторії Леонідівни, водночас вважаємо можливим висловити такі зауваження і побажання:

У розділі 1 «Теоретичні засади виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» підрозділі 1.1. «Структурно-логічний аналіз тезаурусу виховання художньої й естетичної культури» наведено офіційне потрактування представлення майже 20 мов світу і сформульовано авторське визначення поняття «виховання» та здійснено ранжування діагностики моделей полімовного трактування визначення виховання за п'ятьма категоріями. Роботу б збагатило розкриття базису уніфікацій цих категорій.

розділі 1 «Теоретичні засади виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» підрозділі 1.3. «Правове та технічне регулювання процесу виховання у системі неперервної освіти педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» не зазначено пріоритети міжнародної імплементації національного законодавства в умовах воєнного стану.

розділі 2 «Методичні засади організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» підрозділ 2.2. «Методика організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» структурно презентовано організаційно-методичну підсистему у складових методик організації виховного процесу формування художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та диференційованої діагностики праксеологічної перевірки організації виховного процесу формування художньо-естетичної культури педагогічних працівників ЗДО деталізовано організаційно-методичні складові, проте не розкрито виховні інструменти виховання.

розділі 5 «Верифікація моделі семантичної системи організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» підрозділі 5.1. «Розроблення та обґрунтування матриці класифікаційних ознак рівнів оцінювання складових категорій виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти здійснено добір категорій виховання у показниках завдяки застосуванню матричного підходу групування структурних категорій виховання систематизованого у матриці за рівнями оцінювання кожного з показників у напрямках: особисті прагнення

активізації досягнення суб'єктивного благополуччя; освіченість, досвід та розвиток компетентностей особистості; соціалізація, мобільність і спроможність пролонгованої зайнятості особистості; духовність, зрілість, естетичний розвиток для якісних перетворень життя особистості; якісна оцінка рівня особистості у керівництві змін життя у напрямі духовність, зрілість, естетичний розвиток для якісних перетворень життя особистості не враховано види естетики. Варто було б задіяти їх у змісті класифікаційних ознак.

перування поняттям «методологія виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» потребує структурування її складових, що значно прикрасило б методичні засади організації виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти.

Однак, висловлені зауваження та побажання носять дискусійний характер, а тому не мають суттєвого впливу на високу позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Робота містить значні наукові доробки та нові, раніше не захищені наукові положення. Отримані результати є раціональними для педагогічної освіти.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, достатньо повно висвітлені в опублікованих працях здобувачки. Аналіз змісту публікацій, які розкривають науковий зміст дисертації, свідчить, що їм притаманний конкретний і ціннісний характер, вони чітко аргументовані, узагальнення результатів педагогічного дослідження здійснено на належному методологічному рівні.

Підкреслимо широкий спектр апробації результатів дослідження. Основні теоретичні положення та практичні результати обговорювалися на міжкафедральних семінарах, щорічних звітно-наукових конференціях Українського державного університету імені Михайла Драгоманова 2016-2024 рр.

Провідні положення дослідження обговорено на симпозиумах, семінарах, круглих столах, міжнародних науково-практичних конференціях: «Основні напрями розвитку педагогічної науки» (Рівне, Україна, 2018 р.), «Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій» (Слов'янськ, Україна, 2018 р.), «Роль інновацій в трансформації образу сучасної науки» (Київ, 2018 р.), «Теорія і практика розвитку наукових знань» (Київ, Україна, 2018 р.), «Педагогічні науки; історія розвитку, сучасний стан та перспективи досліджень» (Дніпро, Україна, 2019 р.), «Педагогічні науки; історія розвитку, сучасний стан

та перспективи досліджень» (Корк, Ірландія, 2019 р.), «Інновації в освіті: сучасні методи та їх практичне застосування» (Харків, Україна, 2019 р.), «Виклики науки сучасності» (Вашингтон, США, 2019 р.), «Пріоритетні напрями розвитку науки» (Львів, Україна, 2019 р.), «Проблеми та досягнення сучасної науки» (Валетта, Мальта, 2019 р.), «Технології, інструменти та стратегії реалізації наукових досліджень» (Херсон, Україна, 2020 р.), «Наука, суспільство, освіта: проблеми та перспективи розвитку» (Харків, Україна, 2020 р.), «Інноваційний розвиток науки та освіти» (Афіни, Греція, 2020 р.), «Наукове забезпечення технологічного прогресу ХХІ сторіччя» (Чернівці, Україна, 2020 р.), «Актуальні проблеми технологічної і професійної освіти» (Глухів, Україна, 2020 р.), «Наука, суспільство, освіта: проблеми та перспективи розвитку» (Харків, Україна, 2020 р.), «Сучасні стратегії розвитку університету в контексті євроінтеграції» (Київ, Україна, 2020 р.), «Публічна комунікація в науці: філософський, культурний, політичний, економічний та ІТ-контекст» (Хьюстон, США, 2020 р.), «Актуальні проблеми неперервної освіти в інформаційному суспільстві» (Київ, Україна, 2020 р.), «Наука, суспільство, освіта: актуальні питання та перспективи розвитку» (Харків, Україна, 2020 р.), «Європейські наукові дискусії» (Рим, Італія, 2021 р.), «Формування інноваційного потенціалу світової науки» (Тель-Авів, Ізраїль, 2021 р.), «Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики» (Київ, Україна, 2022 р.), «Актуальні проблеми та перспективи розвитку наукових досліджень» (Орлеан, Франція, 2022 р.), «Сучасна наука: інновації та перспективи» (Стокгольм, Швеція, 2022 р.), «Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» (Теплице, Чехія, 2022), «Наукові тенденції та тренди в умовах глобалізації» (Умео, Швеція, 2023 р.), «Комплексний підхід до модернізації науки: методи, моделі та мультидисциплінарність» (Житомир, Україна, 2023р.).

Основні теоретичні та практичні результати здійсненого дослідження відображено у 60 публікаціях, серед них 2 монографії (колективні); 20 статтях у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки, 8 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних (із них 3 – включено до наукометричної бази Index Copernicus, 5 – до наукометричної бази Web of Science), 26 працях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, 4 колективних монографіях, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Висновок. На основі вивчення поданої роботи можна дійти висновку, що дисертаційна робота Ходунової Вікторії Леонідівни «Теорія і методика виховання художньо-естетичної культури педагогічних працівників закладів дошкільної освіти» є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомe теоретичне й прикладне значення для розвитку педагогічної науки, заслуговує позитивної оцінки, відповідає «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 р., а її автор, Ходунова Вікторія Леонідівна, заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор
кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладом освіти
Закарпатського угорського інституту
ім. Ференца Ракоці II

Т. П. Кучай

Підпис Т. П. Кучай завіряю

Зав. відділом кадрів

Закарпатського угорського інституту

ім. Ференца Ракоці II

Г. Рейплік